

GAZETA TRANSILVANIEI

PROPRIETARĂ: ASOCIAȚIUNEA „ASTRA” BRAȘOV
Apare de două ori pe săptămână prin îngrijirea
Comitetului de redacție.
Atelierile tipografiei „Astra” Tf. 1102.
Pagini 4-6-8 Lei 3.

STEAG RIDICAT LA
1838

GILBARIȚU ȘI SFINȚIT DE LUPTULE PURTATE SUB CUTELE LUI
DE ATĂȚIA URMAȘI, ÎN FRUNTE CU MUREȘENII

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
BRAȘOV.
B-dul REGELE FERDINAND Nr. 12 Tf. 1513
Abonamentul anual lei 300 Autorități și Societăți lei 60
Anunțuri și reclame după tarif.

Nr. 25 Inreg. Trib. Brașov S. II No. 6. II. 71/942

Miercuri 31 Martie 1943

Anul 106

Pentru Basarabia

de V. Branisce

Niciodată sărbătorirea zilei de 27 Martie, zi în care Basarabia s'a întors acum douăzeci și cinci de ani cu obrazul subțil, cu răsufierea tăiată în brațele mamei, n'a fost prăznuită pe întreg cuprinsul țării cu mai multă eulavie și reculegere. A trebuit să o mai pierdem odată, să-l simțim în nări scrumul așezărilor, să-l deslușim în noaptea violetelor, și apoi, a trebuit să vărsăm râuri nestăvilite de sânge pentru redobândirea ei, până să ajungem să-i dăm cuvenita cinstită în inimile noastre.

Răpirea din 1940 — căci răpire a fost pseudo-actul politic încheiat — a întrecut și în cruzime și în consecințe răpirea dela 1812.

Și neînțeleasă a rămas pentru totdeauna mușenia noastră din preajma acestei răpiri.

Dacă răsfoiești zărele din acele zile, nu găsești un protest, un glas ce se ridică contra acestei nedreptăți strigătoare la cer. O tăcere de mormânt.

Este drept că durerile mari sunt mute, că vorba, adeseori, este pleavă în vânt. Dar cum altfel am fi putut oare înscrie pentru viitorime drepturile noastre călcate în picioare; ce altă posibilitate am fi avut să fixăm pentru eternitate revendicările noastre, decât prin slova protestului?

Unora li s'a părut, pe semne, că prin compromisiul unei atitudini salvează țara, confundând interesele țării cu interesele lor momentane.

Dar un neam nu trăiește din compromisiuri, din tranzacții cu imoralitatea. Un neam trăiește numai menținându-se pe linia permanentelor sale interese.

Cutropiri de teritorii am mai avut. Har Domnului, n'au rămas hoarde în inima stepelor răsăritului să nu fi dat o raită pe moșia noastră. Și robii am trăit. Stau măturle veacurile lungi de subjugare și împilări. Dar neamul le-a înfruntat cu stoicism și demnitate. Semeș, cu fruntea sus, și-au frânt martirii noastre oasele pe roată.

Pentru Basarabia, ce acum douăzeci și cinci de ani a venit cu ochii scâlțați în roua lacrimilor să-și găsească ocrotire la sânul cald al mamei.

Națiune de țărani

de Gh. Dragoș

Suntem o națiune de țărani. Și, fiindcă suntem o națiune de țărani, ne simțim concreșcuți cu pământul ce îl locuim, îl iubim, îl muncim și pe care îl stropim cu belșugul sângelui nostru, pentru a-l apăra și păstra.

Noi n'am rătăcit pe aici din întâmplare. Noi n'am venit aici de nicăieri: noi aici ne-am născut, deodată cu făsnirea apelor din pământ și cu înălțarea spre ceruri a piscurilor carpatice.

Prima boare a dimineților de Mai a rumenit obraji de Român, atât în văile de pe versantul apusean cât și în cele de pe versantul răsăritean al Carpaților.

Cea dintâi frunte, mângăiată de sărutarea razelor soarelui în luminisuri de plaiuri carpatice, a fost fruntea neamului românesc. Primul plug, răscolitor de brazde în câmpiile din jurul și în văile din interiorul cetății Carpaților a fost plug apăsător de vigoarea brațelor românești.

„Pământul pe-ai că ne simte, ne cunoaște, după grai, după mers, după moaște... când pasul ni-l punem pe-ai că, oriunde, alt pas din adânc de pământ ne răspunde”.

„aici ne-am spus întâia rugăciune și pe cea de pe urmă tot aici ne-o vom spune...”

(Aron Cotruș: „Rapsodia Dacă”.

De aceea, nimic, nimeni, niciodată nu ne va clinti din conștiința că ne aparține acest pământ și din hotărârea dărză de a-l stăpâni de-a pururi, întreg!

Legătura noastră cu pământul strămoșesc reiese din însuși numele ce îl poartă locuitorul acestui pământ: țărani, dela latinescul terra.

Cred că, în nicio limbă depe globul pământesc numele dat muncitorului glei nu reprezintă o noțiune atât de cuprinzătoare, expresivă și precisă ca în limba română.

Mai cred că, numele de țăran este o moștenire din vremea când, grosul populației orășenești părăsind Dacia Traiană împreună cu legiunile romane, marea masă rurală rămasă aici s'a simțit mai puternic legată de pământul Daciei, și-a împletit mai hotărât destinul cu acest terra dacic, numindu-se cu mândrie și încăpățănare: *terrani*.

Dar, numele de *terrani*, — țăran — nu reprezintă numai noțiunea de stăpânire, de proprietate, adică de uz, uzufruct și dispunere, ci și pe cea de muncă. Are deci semnificația unei proprietăți de muncă.

Așa se explică de ce, mai târziu când persoane sau grupuri străine de neamul nostru au smuls prin vicleșug și forță din mâna țăranului român beneficiile uzufructului pământului, lăsându-l pe acesta numai cu obligația muncii, țăranul a manifestat o neîntreruptă nemulțumire, izbucnită violent foarte adeseori, până în pragul secolului al 20-lea, când a reușit să reunească în mâinile sale cele două elemente — uzufructul și munca, — despărțite veacuri de-a rândul atât de nefiresc și nedrept.

Procesul de sudură a muncii țăranului cu proprietatea s'a lichidat deodată cu finea războiului trecut. A fost cel mai fericit factor de dreptate, de consolidare națională și de făurirea unui echilibru social la temelie Statului român.

Sfârșitul războiului actual, pe lângă înfăptuirea idealului general de dreptate națională, trebuie să desăvârșească

— Continuare în pagina 4-a —

Ca și atunci

de I. Bozdog

S'a sărbătorit de întreaga suflare românească ziua aniversării de un sfert de veac a Unirii Basarabiei cu Patria mamă. S'au scris și rostit cuvinte frumoase, înțelepte, sub învâlișul cărora s'au întrezărit mugurii purtători de sevă și nădejdi pentru întregul neam.

Unirea Basarabiei s'a făcut la 27 Martie 1918, din voința liberă și unanim exprimată a reprezentanților națiunii întruniți în sfatul Țării din Chișinău, după o perioadă de grea și amarnică robie de peste 100 ani.

Nu trebuie însă să ne scape din vedere că drumul spre această exprimare n'a fost nici ușor nici liber.

N'a fost ușor, fiindcă în urma împrejurărilor și sistemului de domnie țarist, politica de captare și asimilare a Basarabiei s'a deosebit esențial de sistemul de asimilare aplicat elementului românesc condamnat la robie veacuri de-a rândul în alte părți.

Liberalismul manifestat de autoritățile rusești față de întrebunțarea limbii în familie, în școală și biserică i-a sedus mai ușor pe frații noștri moldoveni și i-a înduplecat fără să fi fost nevoie să-i forțeze, la o apropiere de bunăvoie de limba, obiceiurile și cultura elementului dominant. De aceea sentimentul lor național a fost domol și ușor de abătut spre căile înstrăinării. Legăturile de căsnicie și înrudirile între moldoveni și ucrainieni se făcea după interesele materiale și rar pricinuiau zavistii și neînțelegeri în interiorul căminului. Lipsa de amestec a statului în creșterea și îndrumarea educației familiare a creat o situație de preferință față de instituțiile publice ale statului și între intelectuali și în masele mari țărănești. Am putea spune că marea majoritate a provinciei dintre Prut și Nistru era anesteziată din punct de vedere a sentimentului național, iar înstrăinarea ei amenința să devină ca-

— Continuare în pag. 3 —

FOILETONUL
„GAZETEI TRANSILVANIEI”

Balada „Regele din Tule” la Români

Impresia ce a făcut-o asupra poetului
Șt. O. Iosif

de Ion Gherghel

I.
Regretatul profesor, om de înaltă cultură și adânc cunoscător al literaturii universale Nicolae Iorga, traducând însuși, în proză fidelă, — (vezi *Floarea Darurilor* din 1907 p. 87) — această baladă a lui Goethe, făcuse următoarea no-

tită introductivă: „Dintre câte balade s'au scris vreodată, poate nictuna nu cuprinde în mai puține rânduri și într'un mai simplu grai o mai mare tragedie decât *Craiuul din Tule*”.

Această capodoperă poetică a atras până în prezent, vreo patru sute zece traducători români. Cinci dintre

tălmăcirii sunt împletite în partea I a tragediei *Faust*, celelalte au apărut separat, prin reviste și antologii.

Ne vom îndrepta acum privirile asupra acestora din urmă.

Grigorie Haralambie Granda, prietenul lui Eminescu, își tipărise — pe la 1868 în revista „Albina Pindului” — în proză ritmată, (după cum procedase și cu privire la balada „Pescarul”) tălmăcirea sa.

Revistele „Convorbiri Literare” și „Familia” ne mai dăruiesc, în cursul veacului trecut — pe la 1870 și 1897 — două încercări ale cunoscuților versificatori Nicolae Schelitti și Octav Lecca, iar la începutul veacului nostru avem de înregistrat traducerea lui Ioan Băilă — apărută la 1902 într'o broșură — și cea amintită mai sus a profesorului Iorga.

„Revista Teatrală” din 1913 ne-a păstrat interesantele amintiri ale lui Horia Petra-Petrescu cu privire la Ștefan Octavian Iosif. Desprindem din aceste „câteva amintiri” ceea ce se re-

Citiți și răspândiți
„Gazeta Transilvaniei”

INSTANTANEE

Picătura de apă

A trăit odată un om bun. Era bun, cu toate că era bogat. Din averea lui, destul de frumoasă, și-a oprit pentru sine o sumă din care putea trăi modest, iar restul îl folosea pentru ajutorarea semenilor săi. Totuși i se părea că banul care-l da la săraci nu-și ajungea scopul. Îi vedea adesea pe cei ajutați de el ieșind amețiți de prin crășme. Pănea ce-o întindea cerșetorilor era primită uneori cu răceală și plecând dela ușa lui o aruncau în praful uliții. N'ar fi nimic — gândea el — un câne flămând o va culege de acolo. Dar cum rămânea cu ajutorarea omului? Ce-a făcut el pentru om? Nimic n'a făcut.

În colțul de lume unde locuia acest bun creștin erau șesuri întinse. Niciun păcăș nu-și făcea drum prin iarba uscată de arșiță ca să poată omul sau vita să-și potolească chinul-toaceea sete. Și erau lungi drumurile și așezările omenști prin partea locului erau rare.

Cum se frământa el zile de-a-rândul, ca să găsească mijlocul cel mai potrivit de-a alina suferințele, văzu odată un câne desirat lingând picurii de ploaie de pe țesepite trotuarului. I-a aruncat un os și animalul, deși flămând, nu s'a atins de el. Atunci îi veni în minte drumurile lungi de țară și călătorii însetoși. „Am să fac fântâni”, — a exclamat cu fața iluminată. „Am să fac fântâni”. Și-a făcut.

Acolo, unde până atunci iarba părjolită de soare își arăta cotoarele uscate, pe marginea drumului, se năvăli din loc în loc cumpene de fântâni. Un copac imprăștiat umbra pentru drumeții care poposesc. Ducând galeata la gură — și astăzi — și sorbind cu nesăț picurii înviorători, cu capul dat pe spate, călătorul scrutează cu o lui adâncul cerului trimțând un gând bun aceluia care a făcut cel mai mare bine din câte se face: a potolit arsura setii.

În piața orașului nostru a stat ani îndelungați o fântână. Tot da om bun — de sigur — a așezat o acolo unde forfotește mulțime de lume. Un om sărac, un străin venit la țarg, aici și-a răcorit plămânii. Vanzătorii și vânzătoarele din piață aveau la îndemână apă limpede ca cristalul și nu-l ademenea spritul sau berea restaurantelor din vecini. De-aici aduceau florăresele apă și stropseau florile când acestea tânjeau să moară. Bieții cei costelivi ai birjarilor la cismeaua aceasta erau adăpați după câte o cursă lungă și oboșitoare. Până și stropii ce se adunau între pietre aveau destinația lor. Îi sorbeau porumbeli orașului sau câteun câne vagabond.

Azi fântâna nu mai este. Izvorul răcoritor a secat. Îmi frământă zadarnic mintea să află pentru ce a fost lipsit omul sărac de binefacerea apei? Pământul e darăci, ne-a dăruit-o din plin. Avem noi dreptul s'o smaigem dela buzele însetoșate?

Ecat. Pittș

Scrisori dela și către Gh. Barițiu

de Candid C. Mușlea

— Urmare —

În același an, la 10 Noemvrie ea scrie: „... Tată dragă! Am citit și am avut fericirea de a auzi chiar dela D-Voastră că bunul Dumnezeu V'a ajutat să impliniți 50 de ani de activitate grea și laborioasă. Multe zile bune și rele au trecut. Pe cele rele V'a rog, Tată dragă, să le uitați, și să V'a bucurați de progresul ce a făcut Națiunea prin D-voastră. Și iară să V'a bucurați de familiile ce s'au întemeiat din sângele D-Voastră. Eu una mă simt fericită că mă numesc fiica D-Tale, și copiii mei nepoții D-Tale. Bucuria este cu atât mai mare că până acuma copiii mei ne-au făcut bucurie prin purtarea lor. V'a rog deci, iubitul meu Tată, să primiți ca semn de stimă și iubire fotografiile copiilor mei... Dumnezeu să V'a fiină încă mulți ani în deplină sănătate, ca să puteți vedea pe cei mai tineri din nepoți imitându-Vă întru toate, căci D-Ta n'ai fost numai bărbat al Națiunii, ci ai fost și ești un tată de familie, care sunt cam rar...”

La 2 Dec. ea cheamă pe tata la patul de suferință al mamei, care este atât de grav bolnavă, încât nu-și mai cunoaște fiicele. „A făcut — scrie Virginia — testamentul verbal, și m'a rugat să-l execut exact. Condițiunea primă este să o îngropăm frumos, să-i fac pomeni și să-i cumpărăm o criptă...”

În două scrisori următoare este vorba numai de lucrul care nu ne interesează. Despre mama ei nu mai aminteste. La 8 August 1836 îi scrie la Alba-Iulia, unde se ținea probabil, adunarea generală a Asociației. „Aici încă s'a deschis — scrie — mai departe — expozițiunea. Am fost vro două zile de am aranjat lucrurile. Nu știu de ce n'au prea vrut Românele din Brașov să contribuie. Erau cu totul numai 50 obiecte.... Dar nu face nimic, că tot n'am rămas de rușine. Am dus tot ce am avut noi lucrat... până țesută de iubita noastră mamă, de tușa Tica și mama-buna și pânzături foarte frumoase, încât au rămas încremenite Săsoancele, cum zicea biata Mami. Am scris deasupra: „Römânische Hausindustrie aus dem Jahre 1816 und 1836”. Lehti Frosa încă n'a dat tot ce a avut, pentru că să nu rămănem de rușine... În total lucrurile expuse de Române valorează aproape 1000 fl.”

În două scrisori următoare este vorba de înobilirea caselor din Cetate și din Șchei și că a luat în pensune pe cei doi copii ai lui Dionisie Valda, proprietarii din Olpret, lângă Dej, nepoți ai căpitanului suprem pensionar Alexandru Bobâței, care, amândoi, își continuă studiile în Brașov. Tatăl copiilor este foarte vesel și mândru că le-a pus la masă și casă la fiica lui Gheorghe Barițiu.

La 2 Ianuarie 1887 ea scrie: „La gimnaziul român o pătră din nou studenții”. Trei, din clasa fiului ei, au fost eliminați din diferite motive. Din aceștia unul este fiul milionarului brașovean P., iar altul V., amândoi locuind la profesurul D.

La 24 Ianuarie scrie despre reușita balului din seara de Silvestru, laudat și de „Kronstädter Zeitung”. Reuniunea Femeilor n'a aranjat niciun bal deoarece în anul trecut avusese deficit. „Și decăderea comerțului se poate conchide de aici, dar și luxul acela enorm care-l introduse Platsko acela, este cauza că nu se mai poate susține balul. Cum poate un profesor sau un angajat cu salariu, să zicem de 2000 fl., să spezeze pe un bal fi. 400 și 500”.

La 8 Mai felicită pe tată de ziua numelui.

„Știam — mai scrie ea — că sunteți destul de ocupat cu Conferința politică. Am citit în jurnal că V'au ales din nou președinte. Ce curaj dela Națiune să nu aleagă pe vreunul care mai știe și moțai. Veți fi avut mult de ostent... În sinod s'a cețat destul Niccoară. La spus multe mitropolitului, dar, cum se vede, nu se turbură...”

După alte zece zile ea scrie: „Tată dragă! Am plâns cu lacrimi fierbinți când am citit în „Tribuna” cuvântarea care V'a s'au ținut cu ocaziunea jubileului, și iarăși răspunsul care l-ați dat D-Voastră... M'a surprins că n'am văzut pe damele Sibiene figurând cu ocaziunea aceasta...”

În scrisoarea din 2 Iulie îl felicită scriindu-i: „Sunt veselă, Tată dragă, că ai reușit și cu școalele de fete din Sibiu...”, dar la 2 August îl face cunoscut că fiul ei a avut din toate studiile foarte bine și a luat premiul dintâi. Cei doi frați Valda au promovat și ei clasa. (La 29 Iunie îi scrisese că Alexandru învață până în miezul nopții și se scoală pe la orele cinci dimineața).

— Va urma. —

Reviste și ziare

Societatea de Mâne (București Martie 1943). D-l prof. Petre Suciuc continuă seria cercetărilor asupra satului. De astădată: școala satului.

O izbită traducere a Mioriței ne face Mina Boschi în La Pecorella.

106 ani de luptă românească are „GAZETA TRANSILVANIEI”

Ninge-afară..

Ninge-afară, ninge iară,
Și tu suflet plin de dor
Stai și-astepti nerăbdător
Să se facă primăvară.

Ninge, par'că vrea să'ngroape
Lumea asta chiar acum.
S'o fi zăbovit pe drum
Poate, niscai babe șchioape.

Crezi că nu? — au stat la sfat,
— Că ce-i drept le toacă gura —
Clevetind, cum li-e natura,
Fetele de măritat.

Haideți babelor odată,
Dați mai mult îndemn la pași,
Să culeg de pe imas
Vioreaua parfumată.

Ecat. Pittș

Conferința d-lui Nichifor Crainic

În ziua de 28 I. c. în fața unei asistențe numeroase și aplese și-a ținut conferința despre Avram Iancu d-l Nichifor Crainic în sala festivă a liceului I. Meșota.

D-l N. Crainic ne-a prezentat stările premergătoare și sibiucumatele lupte ale Ardealului duse totdeauna pentru drepturile de trai și soartă omenească și care au fost purtate cu o neclintită încredere în dreptatea ce va face-o neamului împăratul.

Desiluziile repetate și nerăsplătirea serviciilor de loialitate au amărit inima neamului, dar l-au făcut să persevereze în urmărirea drumului său.

Conștient și de vechime și de numărul său coplesitor pe aceste plaiuri neamul nostru a luptat contra nedreptăților și împilatorilor săi reușind să-și ridice crucea suferințelor pe culmea mării biruințe.

Avram Iancu a fost expresia acestor lupte îndelungate și tragedia vieții lui este însăși tragedia neamului în suferință

Conferințiarul a arătat puterea de rezistență, asimilare și trăinicie a elementului nostru național pe aceste plaiuri și că durerile lui de fier și de azî sunt ale neamului întreg.

Nu mai când vor înceta suferințele întregului pământ de zămisiere al neamului se va însenina fața întregului neam, căci bucuriile și suferințele unei părți de pământ românesc sunt bucuriile și suferințele noastre ale tuturor.

Conferința a fost urmărită cu mare interes și subliniată adeseori cu aplauze însuflețite.

i. b.

feră la balada craiului din Tule, care l-a preocupat, intens, și pe gingașul și sensibilul nostru poet. Iosif, traducând această baladă, și-a dat seama că o talmăcire bună este cu atât mai greu de realizat cu cât textul original este mai simplu. Nemulțumit de propria sa talmăcire — (fiindcă Iosif, ca toți creatorii de valoare era înzestrat cu un ascuțit spirit de autocritică) nu și-o repetărește în volumul *Talmăciri*, ci o lasă printre filele revistelor „Lumina Literară” și „Flacăra”.

Horia Petra-Petrescu ne povestește, între altele, despre vizita ce o făcu, în societatea poetului, la regretatul profesor Sandi Bogdan:

...„Nu l-am găsit pe prietenul Sandi Bogdan:

...„Nu l-am găsit pe prietenul Bogdan acasă, dar am găsit pe sora dănsului, pe d-na Maria Popescu, institutoare, o doamnă cultă și de bun simț. Conversația a mers bine, veselia se sălășluisse în inimile noastre, mă bucuram de schimbarea poetului — (H. P.-P.

povestise, în cele premergătoare unele scene, din care se desprindea starea de adâncă deprimare sufletească a lui Iosif, care își căuta zadarnic un refugiu în muncă”) — când, deodată, în mijlocul veseliei, a început să cânte. Cântecul, care-l cântă Margareta în „Faust”: *Es war ein König in Thule...* „Mi-l recitase Iosif mai înainte de a veni la d-na Popescu-Bogdan, dar cum a căutat melodia minunată Iosif în clipele acelea, — ne-a adus groaza în suflete. Ținea păhărelul de țuică în mână și cânta cu voce aspră, dureros, dar grozav de nemuzical:

Era în Tule, departe.

Un rege laudat

Și căruța, iubita, la moarte

O cupă de aur t-a dat.

El bea din ea la ospete

Ținea nespus la ea,

Și ochii-i mureau de tristețe

De câte ori o sorbea.

Și când a fost să moară,

Urmașilor lăsă

Orașele toate din țară —

Dar cupa o păstră.

Acolo, pe țarmul mării,

În sala din vechiul castel,

Cu toți frunțașii țării

La masă șade el.

Bătrânul crai se scoală,

Inchină înc'odată

Și-asvârle cupa goală

În valul înșpumat.

Cu ochii... stinși... sub... pleoape,

O ve-de... cum... că-zu,

Lu-a-tă... 'n cet... de... a-pe

Și 'n... vecl... nu... mă... bă-u!

„Parcă asistam la un prohod” — continuă Horia Petra-Petrescu. — „Fața dureroasă a lui Iosif a luat proporții uriașe pentru mine. Ochii lui căutau

lacomi, crețele feții lui se înmulțeau, părul vălvoi se restira rebel, mânilor odihneau obosite pe masă. Nu ne-am fi mirat să fi aruncat și Iosif paharul, ca regele din Tule, căci n'ar fi fost neverosimilă nici hotărârea omului nostru bolnav că n'are să mai ducă în viață vreodată paharul la gură...”

„În clipele acelea am simțit întreg tragicul unei firi peste măsură de sensibil. Cât trebuie să fi suferit Iosif, cât de grozav de adânc trebuie să-și fi înfipt desiluziile ghiara în inima sa — în inima, care nutrea numai și numai sentimentele cele mai sfinte! — cât de fără de milă l-au îmbrăcat în cămașa de Nessus: boala și oamenii, ca să poată cânta atât de dureros și fără de speranță de limanuri verzi și curate, poetul, care numai dragoste și îndemnuri spre bine a știut să răspândească în jurul său!...”

Fifi gata

Au trecut Mucenicii. Toate gospodăriile au fost măturate și curățate, gunoaiile adunate grămadă și arse. În toată țara, în toate satele, în milioane de gospodării, s'au ridicat milioane de focuri. Este obiceiul străvechiu ca toate necurătenii să fie arse și focul să primenească gospodăriile și curțile, ca și sufletele oamenilor care, după obicei, cu mic cu mare sar peste aceste focuri.

În ziua de 21 Martie începe primăvara. Odată cu ea, încep și muncile câmpului, grădinelor și livezilor.

În multe părți muncile de primăvară au început. În Banat și Dobrogea, în Arad și în Dolj, semănăturile se fac din plin. Mazărea și borceagul, orzul și ovăzul, grăul de primăvară au început a fi băgate în pământ, în mustul zăpezii, așa cum practica ne-a învățat că este mai bine.

Cine a avut ogoare de vară sau de toamnă, curate și înflorite, a tras cu grapa de fier și semănătoarea a mers ca în nisip.

Cine nu are ogoare și trebuie să are acum, să boronească îndată — ca să mărunțească locul — să semene cu mașina și să grăpeze cu grapa de mărăcini, sau să tragă cu un tăvălug de lemn. Numai așa, apa din pământ nu se pierde, iar boabele încolțesc și răsar, toate, repede și ca peria.

Anul acesta trebuie să punem multe semănături de nutrețuri. Dacă avem locuri puține, să semănăm în izlazul comunal. Dar, mai ales, să semănăm multe fi-roase — în, cânepă și bumbac și multe uleioase — floarea soarelui, dovleci (în porumb și în floarea soarelui). Acestea sunt căutate și au prețuri bune.

Cereți totdeauna sfatul inginerului agronom dela ocol, dela centrul agricol, sau dela Camera agricolă. Dar, mai ales, nu întârziți cu semănatul.

Reviste și ziare

Gândirea. (București Martie 1942). Un articol omagial dedică lui Avram Iancu d-l N. Crainic. La cronica literară o justă prezentare a romanului lui I. Agârbiceanu: Licean... odinioară.

Gazeta juridică a Transilvaniei

Sub conducerea cunoscutului scriitor Vasile M. Theodorescu, prim-președintele Curții de Apel Brașov și a d-lui Decan al Baroului avocaților-Brașov Ioan Garoiv, a apărut No. 1—5 a unei noi reviste juridice în Brașov.

Desprindem din Cuvânt înainte aceste: „Pentru noi, cei ce ne-am adunat în jurul acestei „Gazete“, el (Cuvântul înainte) reprezintă un simbol și un program, de o potrivă de sfiute. Ambițiunile sale, și una și alta, sunt trase din adâncă plămadă a virtuților străbune, care, caracterizate prin avânt de creațiune, putere disciplinată în organizare, resemnare nedezarmată în suferință și noblețe nedesmințită în aplicarea Dreptului și a Dreptății, totdeauna, triumfătoare, învederează și justifică marea misiune ce este rezervată poporului român.“

La drumul nou noi dorim deplin succes confratelui de luptă.

Vlădărenii în vremea domnilor de pământ

de Pr. Alex. Florea

În trecutul plin de frământări al românismului de aici, găsim fapte care se cuvine a le înscrie mereu în răbojul amintirilor. Din puținul ce se poate găsi scris și din tradiția orală, căutăm să adunăm din faptele istoriei starea acestor Români în trecutele epoci.

Vlădărenii, așezați la început ca păstori pe văle și culmile hotarelor din jur, au avut multe neajunsuri până când s'au putut încheia în satul care domină azi culmile apusene ale Țării Bărsii.

După trecerea năvălirilor totare care tindeau spre Țara Oltului și după liniștirea acestor regiuni, îi găsim pe acești Români exploatați de familiile favorizate și dotate cu regiuni întinse de pământ și sate, de principii ce se schimbau sau se înlocuiau în conducerea Transilvaniei.

În primele însemnări găsim pe la 1490 documente de schimbări de proprietate redactate de comitele de S. Gheorghiu „index curiae“. Pe timpul lui Vladislav II se amintește vânzarea acestor regiuni ce erau proprietatea lui Petrus de Copan, familiei Matei Mailat de Comăna.

Pe la 1570 un document amintește că aici la Vlădeni adevăratul proprietar era boierul Dumitru Chiriac fiul lui Chiriac Drăghici din Țara Românească și sora sa Marta măritată după unul Uscat Vlad din Vlădeni. Aceștia mai târziu au zălogit pentru 300 florini această moșie la D-na Margareta Mailat măritată după Ioan Junele (Iliju) cu condițiunea să o poată răscumpăra.

Din procesul ce s'a iscat pentru răscumpărare, a câștigat Margareta și soțul ei și atât Vlădărenii cât și Țânțărenii au ajuns în posesiunea acestei familii a lui Ioan Junele și a lui Cristofur Furca, urmași ai familiei Matei Mailat.

Pe la 1577 familia Furca are un nou proces cu Caterina Lăslai văduva lui D. Chiriac pentru părți de moșie din Vlădeni, pe care Cristofur Bathori, voievodul Transilvaniei, îl decide în favoarea lui Furca.

La 1578 același voievod împarte aceste hotare în părți egale între familia D. Furca și Margareta Junele.

În 1594 Ioan Junele printr'un decret dat de Sigismund Bathori își pierde bunurile familiei sale în urma unui proces de „Lasse majestate“ și posesiunile din Vlădeni au fost date Brașovului pentru suma de 300 taleri. Fiica sa Ecaterina răscumpărată mai târziu această moșie cu 900 florini, dar pe la 1609 printr'o deciziune a lui Gavril Bathori ajunge iar în posesiunea Brașovului.

Dumitru Furca proprietar pe jumătate parte din aceste regiuni, murind fără urmași, Sigismund Bathori printr'un decret din 10 Nov. 1598 îi dă moșia lui Tomas Nagy care se căsătorește cu văduva lui Furca. (M. VI. de I. Z.).

Toate aceste schimbări și lupte au

adus la grele încercări pe Românii de aici. Cum fiecare nou proprietar căuta să obție maximum de beneficiu din exploatarea hotarelor, bieții Români erau forțați să-și pună toată truda spre satisfacerea acestor dorințe. Obligații la tăierea pădurilor, creșterea vitei de pe moșie și la robotele ce trebuiau să le facă, erau în permanență slujire acestor domni de pământ.

Hotarul lor de arătură era totmai sus pe culmea răsăriteană a dealurilor din spre Perșani unde „lăzuiau“ porțiuni neînsemnate și-și puneau porumb sau cartofi pentru săturarea familiilor lor năpăstuite.

Veacul al XVII-lea a adus schimbări și mai dese și radicale în rândul domnilor de pământ din această parte. Tomas Nagy ajunge în prisoare la Basta și moșia rămâne zălog la Marcus Schanckbank care în această strămoare îl ajutase cu bani și care după multe frământări și intervenții o primește la anul 1607 ca donație dela Sigismund Racotzi.

Împotriva acestei donațiuni deschide proces o oarecare Eufrosina de Țânțari, care la 1615 prin intervenția lui Gavril Bethlen îl câștigă, dar murind Schanckbank tot aceasta pășeste în interesul celor 6 orfani rămași și la 1616 îi introduce pe ei ca proprietari.

Se vede însă că aceste regiuni ne fiind productive nu aduceau beneficiile așteptate de proprietarii lor și astfel la anul 1618 tutorul acestor minori dă aceste pământuri orașului Brașov în schimbul sumei de 1600 florini.

După aceasta se ridică un mare proces împotriva Brașovului de Ana Țânțăreanca, o nepoată a familiei Mailat, dar cu toate stăruințele depuse de aceasta și urmașii ei până pe la 1635, părțile acestea rămân Brașovului, care având bani și făcând atât de desori împrumuturi domnilor de pământ scăpătați sau ajunși la strămoare din cauza schimbărilor politice atât de dese, când trebuia să-și răscumpere favorul cu bani grei, încetul cu încetul a acaparât întreaga regiune sau chiar și peste dealuri, dincolo de Țara Făgărașului, Gridol, Perșanii etc., pe vremea lui I. Zapolya sau Gavril Bathori.

În stăpânirea Brașovului Vlădărenii au avut zile grele. Din cauza greutateilor ce li se puneau ca iobagi și lucrători pe pământul orașului, foarte mulți au început a emigra peste munți în Țara Românească sau a se ocupa cu negustoria mărunță, icoane, poște, vin, piatră de moară dela Ciceu sau cărăușile pe drumurile grele din acea vreme între care era și urcarea pantei mari ce era la hotar pe drumul dela Brașov spre Făgăraș-Sibiu, unde aveau șuri și grajduri pentru vitele cu care erau întotdeauna gata să înjuge la carele marilor negustori din acea vreme.

Dar despre greutatețile iobăgiei lor, în altă însemnare.

NAȚIUNE DE ȚARANI

de Gh. Dragoș

Continuarea din pagina 1-a

opera de dreptate socială realizată în 1920 și 1921 prin împrumutarea. Va trebui să se creeze în acest scop proprietatea de muncă, în sensul, de a se interzice să fie proprietari de moșii aceia, care nu au ca profesiune principală și permanentă lucrarea pământului, pentru a putea spori proprietatea țăranelor și a o organiza în așa măsură, încât, pe de-o parte să-i ocupe brațele cât mai mult timp din an, iar pe de altă parte să asigure o posibilitate de trai mai mulțumitoare familiei țărănești.

Fiindcă, cine are o profesiune principală, alta decât lucrarea pământului și mai e și proprietar de moșii, acela este nevoit să-și împartă energia, și preocupările în două direcții, ceea ce

cauzează daune randamentului muncii fie într'o direcție, fie în alta, sau chiar în amândouă direcțiile, constituind astfel o pagubă pentru țară, adică un delict național.

A sosit vremea, ca națiunea aceasta de țărani să-și regăsească echilibrul unei propășiri viitoare, prin realizarea dreptății definitive, atât pe plan național-politic cât și pe plan social.

Până la realizarea acestui ideal avem de străbătut două etape, care coincid cu două devize:

Până la sfârșitul convulsivului dintre popoare: Țara!! Țara întregă!! După vindecarea rănilor Țării: Țăranul!!

PREDICI ÎN PUSTIU

Roata de rezervă

Săptămâna trecută a trebuit să mă grăbesc cu mașina la Sibiu, la căpătâiul unui iubit frate plecat dintre cei vii. Mă înțorceam cu regretul în suflet că așa pe neașteptate coasa morții seceră mereu la vieți, ce ar mai fi putut da încă mult familiei, neamului și țării. Și acest regret era încă mărit de un sistem de îngropare, pe care n'aș fi crezut nicidecum să-l văd chiar în Sibiu, metropola ortodoxiei noastre. Decedatul este ridicat din locuință și dus repede nu în capela cimitirului, după cum credeam, ci într'o celulă urâtă, izolată și ținut închis sub cheie acolo până în ziua înmormântării fără lumânări aprinse, fără slujbă preoțească. Numai cu o oră înainte de slujba înmormântării este adus în capelă, începe aranjarea catafalcului și depunerea coroanelor, așa, că membrii familiei ce vin la căpătâiul mortului iubit, nu pot avea nici măcar câteva clipe de liniște, reculegere și răgăciune lângă catafalc, ci asistă doar și ei, odată cu toți străinii, la actul public al înmormântării.

Eram preocupat de aceste gânduri și revoltat chiar, că scumpul meu frate Traian, directorul Camerei de agricultură din Sibiu ar mai fi putut trăi încă multă vreme cu cei 55 de ani ai lui și cu sănătatea lui care părea de fier, dacă răutatea și superficialitatea omenească nu i-ar fi cauzat o rană de moarte sufletească. Deodată simt mașina alergând pe o pantă, și tare aplecată spre stânga. Opresc. Defect de cauciuc, fără nicio complicație.

Aveam însă roata de rezervă, bine pregătită și după 10 minute pot să-mi continui drumul, spre casă, sosind aci exact după cum prevedeam la plecare.

Un filosof roman spune: „Nu te lăsa copleșit nici de bucuriile nici de tristețile de azi, rezervă-ți puteri pentru încercările de mâine“. Cu alte cuvinte este foarte necesar să ai și în sens moral o roată de rezervă. Eu sunt sigur, că am pierdut pe acest frate iubit, o podoabă de om ca trup și ca suflet, un îndrăgostit de natură și frumusețea minților noastre, nu pentrucă a sălărit la un moment dat de hemoragie cerebrală, cum indică buletinul simplu medical cauza morții, ci pentrucă i-a lipsit roata de rezervă atunci când avea mai multă nevoie de ea. Așa s'a lăsat cu totul furat de supărare, când, fără nicio anchetă prealabilă, invinuit, că ar fi dat date inexacte relativ la producția aproximativă de grâu a județului Sibiu, a fost destituit la 12 Nov. 1942 și apoi reintegrat la 20 Febr. 1943 și avansat drept recompensă ca Inspector, încât, i s'au epuizat toate rezervele de forțe sufletești. Începând noua viață după reintegrare, s'a văzut deodată secătul de orice rezervă de energie, atât la necaz cât și la bucurie.

Când toți dascălii vieții strigă în cor: „Păstrează-ți sângele rece“, înseamnă tot roata de rezervă: adică păzește-te ori cât ar fi nenorocirea de mare, să-ți turburi așa echilibrul sufletec încât să nu-ți mai rămână nicio rezervă. Ce se face o armată în răzbiou fără rezerve? Ce se face o cât de mică gospodărie fără cât de mici rezerve alimentare? Cel puțin la drum lung cu mașina să nu pleci dacă nu ai 2 roate de rezervă pregătite gata.

Și acumă să-ți tradez un secret: Sîl care-i roata de rezervă a sufletului tău? Credința nestrămutată în Dumnezeu și în dreptatea lui.

Dr. M. Suciu-Sibianu

Abonaților

le aducem aminte că nu trăim din subvenții.

Un ardelean și Basarabia

de Dr. Ion I. Pogana

Intr'o conferință citită la radio, despre trecutul presei ardeleni, d. profesor Ion Breazu a subliniat și contribuția publicistică a ardelenilor pentru presa din celelalte provincii românești.

Pentru însemnătatea zilelor pe care le trăim, cred că este momentul potrivit să se insiste mai mult asupra acestui capitol de patriotică și frățesă colaborare a cărturarilor români de pretutindeni.

Colaborând în paginile publicațiilor vremurilor de odinioară, acești crainici au prefațat marea unire de mai apoi.

Pentru ei granițele geografice n'au existat niciodată, fiindcă spiritualitatea românească nu putea fi de nimeni și de nimic zăgăzuită.

Intr'o astfel scriitori și cărturari care și-au cheltuit talentul pentru sporirea rândurilor mânătorilor de condei din celelalte provincii robite — d. profesor Ion Breazu a amintit pe d-l profesor Onisifor Ghibu, dela Universitatea din Cluj-Sibiu, — care a fost într'adevăr, unul dintre acești precursori spirituali ai unirii, iar activitatea publicistică și politică pe care a depus-o în Basarabia, în toată evenimentelor dinaintea anului 1918, merită să fie reamintită și subliniată.

Încă de pe când era colaborator la ziarul „Lupta”, pe care-l edita la Budapesta Partidul Național Român din Ardeal, tânărul student și-a îndreptat gândurile sale entuziaste spre Basarabia, de care se simțea legat sufletește printr'un concurs aparte de împrejurări. Despre aceste legături vorbește cu duioșie în cartea sa „Cu gândul la Basarabia”.

Intr'un număr din „Lupta”, din 21 Ianuarie 1907, scria aceste rânduri profetice:

„Ce frumoase au trebuit să fie clipele pe care le-a provocat, mai acum câteva săptămâni, în Chișinău Basarabiei, entuziasmul tânăr Sergiu Cujbă, care a aprins în atâția tineri și bătrâni entuziasmul pentru cultura națională moldovenească.

Deși a deșteptat și patimi și îndârjire în unii Români rusofili, la cei mai mulți entuziasmul nu era numai sincer, ci și mare.

Din entuziasmul acesta odată tot va trebui să răsară ceva, în ciuda tuturor lanțurilor și Siberiilor rusești...”

În alte două articole „Dela României din Basarabia” și „Din Basarabia”, apărute în „Lupta” din 26 Aprilie și 9 Maiu 1907, scrie rânduri de mare satisfacție despre apariția gazetelor „Viața Basarabiei”, scoasă de d. Alexis Nour și „Moldovanul” a d-lui Gh. L. Madan.

După „Basarabia” prima foaie românească scoasă de fruntașul basarabean Gavrilă, cele două noi organe de luptă au aprins flacăra luptelor premergătoare unirii Basarabiei cu România liberă.

În alte numere din „Lupta”, a urmărit an de an evoluția vieții naționale și culturale din Basarabia, prin numeroase articole.

În articolul „Școlile din Basarabia” apărut în „Anuarul Pedagogic” din Sibiu, din 1913, a semnalat dureroasa stare a culturii naționale din provincia basarabeană, datorită stăpânirii vremelnice, care avea tot interesul ca tinerii basarabeni să nu învețe carte în limba maternă.

Între anii 1916—1918, destinul l-a aruncat chiar în Basarabia și acestei împrejurări se datorește însemnata contribuție dată pentru realizarea unirii acestei provincii cu patria-mamă.

În Basarabia se petrec tocmăi în această epocă evenimente politice de o deosebită însemnătate.

D-l prof. Onisifor Ghibu se aruncă cu tot entuziasmul și patriotismul său în văltoarea acestor evenimente, prin participarea la consfătuirile, adunările și acțiunile fruntașilor basarabeni și prin gazetele „România Nouă” și „Ardeul” al căror neobosit animator a fost.

Evenimentele acestea istorice sunt plastic redată în operele sale: „Sărbătoarea Basarabiei”, „Deșteptarea Românilor de peste Nistru”, „Călătorind prin Basarabia”, „Cu gândul la Basarabia”, „Cum s'a făcut unirea Basarabiei”, „Dela Basarabia rusească la Basarabia românească” și numeroase alte articole publicate ani de zile în diferite ziare și reviste.

Iată impresionanta bibliografie a lucrărilor cărturarului ardelean, închinată Basarabiei, de care se va ține seamă de către viitorii istorici, fiind scrise de un martor ocular la toate evenimentele care s'au desfășurat între anii 1916—1918.

Dar pe lângă aceste opere, a păstrat și alte aproape șaiszeci de documente originale cu privire la istoricul unirii Basarabiei pe care nu le mai are nimeni, dacă nu le-a dăruit încă Academiei-Române.

După săvârșirea unirii, fiind chemat la o catedră dela Universitatea Daciei-Superioare din Cluj, a părăsit Basarabia, deși fusese rugat stăruitor să rămână la Chișinău, spre a contribui la consolidarea vieții românești creată de noua situație politică.

Printr'o scrisoare adresată unui inimos basarabean și-a explicat motivele pentru care a fost silit să se despartă de Basarabia, asigurându-l, însă, că nu-i va uita niciodată și că nu va înceta să se ocupe întotdeauna de cele ce se petrec între Prut și Nistru.

În altă serie de articole și-a exprimat încă din anul 1924, unele nedumeriri și indignarea provocată de roadele nefaste ale politicianismului, prevenind evenimentele tragice din 1940.

Când am pierdut Basarabia, ca și atunci când am recucerit-o, a știut să-și astearnă pe hârtie marea durere și apoi bucuria regăsirii Basarabiei — cu ocazia participării sale la o festivitate dela Tiraspol.

Istoricul de mâne își va lua sarcina să încrusteze în pagini alese aportul prețios adus acestei provincii de inimosul cărturar ardelean.

Poezia lui Andrei Mureșianu

Considerațiuni preliminare

de Olimpiu Boltos

— Sfârșit —

Dar cea mai caracteristică dintre particularitățile sale sufletești, sub acest raport, este înclinația morală și moralizatoare. Literatura scriitorilor ardeleni de mai târziu a arătat până la saturație cât de importantă este această tendință pentru psihologia locală și cum viața morală formează unul din aspectele fundamentale ale realității pe care arta literară a scriitorilor ardeleni năzuește să o infățișeze. Andrei Mureșianu se integrează perfect în această tendință și este, poate, întâiul autor remarcabil al temelor cu caracter moral și moralizator.

O altă trăsătură caracteristică este caracterul obiectiv al operei sale literare. Poet liric, prin urmare cântărețul unor sentimente, el exprimă în partea covârșitoare a poeziei sale sentimentele și pasiunile colectivității etnice din care face parte. Bineînțeles, aceste afecțiuni colective sunt și ale sale, căci el este o individualitate perfect încadrată în structura națiunii, dar el le exprimă mai ales fiindcă sunt ale întregii națiuni, pe care voia să o ajute în tendința ei spre progres, să o servească. Am văzut ce puțin loc ocupă în opera sa poezia de dragoste, poezia unui sentiment care, deși general omenesc, apare de fiecare dată în forme mai mult sau mai puțin individualizate. Poezie a unor sentimente intime, personale, putem considera cel mult acele meditații, sau fragmente de meditații, în care am deslușit accente pronunțate de pesimism. Restul sunt ode, imnuri și satire, ale căror teme sunt alese din viața colectivității etnice. Fără să mai vorbim de fabulele, anecdotele versificate și de baladele care îl anticipează pe Coșbuc, poetul nostru tipic de structură obiectivă.

Cu toate inegalitățile și imperfecțiunile operei sale, Andrei Mureșianu este poetul cel mai de seamă din înfăla jumătate a veacului XIX, în Ardeal. El reprezintă efortul acestei țări de a produce o poezie de calitate, într'o vreme când Principatele române de dincolo de Carpați atingeau cele dintâi culmi ale artei literare, prin Vasile Carlova, Grigore Alexandrescu și Vasile Alecsandri, — al doilea efort mare, după Budai Deleanu, chiar dacă este mai puțin meritos ca rezultate. A fost un păcat pentru mișcarea literară locală că poeziile lui Andrei Mureșianu n'au fost tipărite mai devreme în volum, ca să poată avea o circulație mai întinsă, așa cum s'au petrecut lucrurile cu opera poetică a scriitorilor de dincolo de munți, și că această retipărire în volum s'a făcut într'un moment când poetul nostru fusese cucerit de tendința latinizantă, ceea ce l-a determinat să schimbe forma poeziilor sale și prin aceasta să le scadă valoarea artistică. Pierderea este deopotrivă pentru mișcarea literară din Ardeal și pentru destinul operei literare a lui Andrei Mureșianu.

Ca gust sau simț artistic, Andrei Mureșianu nu-l depășește pe Dimitrie Bolintineanu, a cărui operă de mai mari proporții s'a bucurat multă vreme de simpatie și prețuire, ca personalitate

însă, ca idei și atitudini, și mai ales prin accentul personal pe care-l pune în manifestarea acestor atitudini, Mureșianu poate fi pus alături de Grigore Alexandrescu, care nu era decât cu doi ani mai în vârstă decât el. Am avut prilejul să constatăm puncte de asemănare între opera poetică a acestor doi scriitori, care amândoi au cultivat satira și meditația filosofică, genuri pretențioase de care se apropie de obicei ființele cu o intensă viață interioară, în sufletele cărora credințele trăiesc alături de îndoială, dând existenței lor un caracter mai dramatic. Sub acest raport, Andrei Mureșianu poate fi socotit, ca și Grigore Alexandrescu, un precursor al lui Eminescu, cu care are înrudiri de structură și de atitudine. S'a constatat o influență a lui Bolintineanu asupra lui Eminescu,¹⁾ justificată de prezența în opera lui Eminescu a unor motive preromantice familiare celui dintâi, cu atâta mai îndreptățită ni se pare deci ipoteza unei înrăuriri a lui Andrei Mureșianu, dată fiind analogia de teme literare și de reacțiuni față de fenomene istorice contemporane.

Căci Andrei Mureșianu a exprimat în versurile sale cele mai înalte idealuri ale epocii sale, idealuri politice, sociale și culturale. După părerea noastră, grava acuză pe care i-o aducea Gh. Bogdan-Duică, atunci când susținea că Andrei Mureșianu nu poate fi poet mare pentru motivul că ideile sale nu se ridică deasupra ideilor vremii,²⁾ se întoarce în avantajul poetului, fiind tocmai această împrejurare o dovadă a valorii sale. Pentru că nu e vorba de idei comune, familiare unei obștii sociale ca atare, ci de aspirațiuni, idealuri plămăuite de elita unei societăți, aceea care anticipează prin concepțiile sale o evoluție istorică. Iar Andrei Mureșianu asemenea idealuri a intrupat în opera sa poetică. Mai mult. Spre deosebire de poeții din Principate, care ne apar îndrăzneți prin faptul că au tratat în comun situația celor două țări dela Dunăre, sugerând necesitatea unirii lor, Andrei Mureșianu îmbrățișează soarta tuturor țărilor românești în particular, propovăduind în același timp unirea lor, pentru crearea imperiului românesc indicat de Voievodul Mihai la sfârșitul veacului al XVI-lea. Aceasta înainte de revoluția din 1848, deci înainte ca un asemenea ideal să fie validat în mod pozitiv, pe plan politic. Va fi determinat o asemenea atitudine și locul în care se afla și acțiunea Andrei Mureșianu: la Brașov în inima pământului românesc, la punctul de întâlnire a celor trei țări românești, dar ea rămâne totuși în primul rând o trăsătură de personalitate, pentru care autorul *Răsunetului* merită toată considerațiunea posterității.

1) D. Bolintineanu, *Scrieri alese*. Ediție îngrijită de D. Popovici. (Clasicii Români Comentari, editura Scrisului Românesc — Craiova.

2) Gh. Bogdan-Duică, *Revista literară* (XIX). în „Tribuna” (Sibiu), an. 1888 nr. 79.

Ca și atunci

de I. Bozdog

Continuare din pag. 1-a

tastrofală. Bătrânii boieri protestatari sau tinerii naționaliști revoluționari erau făcuți inofensivi și îndepărtați din mijlocul maselor și deportați în Siberia.

Singura putere de rezistență a conștiinței naționale mai rămăsese biserică, pe care însă o îngrediră din zi în zi tot mai mult.

Zguduirea conștiinței naționale s'a produs abia după revoluția din 1905/6

și mai ales după cea din primăvara anului 1917, când bolșevismul și-a arătat în toată urâțenia intențiile de distrugere a vieții familiare, bisericesti și naționale.

Svârcolirile de desrobire ale Basarabiei din anii 1917—1918 rămân înscrise cu litere de foc în inimi și în fața marilor primejdii deșteaptă conștiința întregului norod basarabean.

Voinței lor de a se proclama Republică liberă moldovenească i se opune puhoiul bolșevic, ale cărui bande

terorizează, schinuiesc, omoară și deportează mii de Români.

În aceste clipe însă voința Basarabenilor este susținută și îndârjită de munca și sprijinul zecilor de mii de ardeleni refugiați și pripășiți în Basarabia, care susțin și alimentează dărzănia națională și-i ajută să-și atingă scopul. Voluntarii ardeleni care se organizaseră în Siberia, la Darnița, la Kiev, și în alte centre din Ucraina trec în Moldova în 1917, iar în Ianuarie 1918 sunt cei dintâi, care încadră în serviciul armatei Române, trec Prutul și încep luptele de desarmare ale bolșevicilor.

Împrăștiate aceste primejdii Statul Țării a putut proclama liber și pentru veșnicie voința sa de unire.

Voința Basarabiei a fost prima floare în cununa mării uniri, căreia i-au urmat cea a Bucovinei din 28 Nov. și cea a Ardealului dela 1 Dec. același an.

Basarabia a fost călcată în anul de doliu național 1940 cea dintâi în picioare, apoi celelalte părți de țară.

Ea a fost eliberată cea dintâi în anul mândriei naționale tot cea dintâi, apoi Bucovina.

Ca și atunci, suntem noi încrezători în plinirea dreptății dumnezeiești, care consfințește libera voință de unire a neamului, alipit de trupul țării de bună voie, înfruntând toate greutățile ce istoria i le poate ridica în cale.

Praznicele Impărătești

de protopop lt.-col. I. Hecioță

Pe cerul bisericii noastre strălucesc mai puternic patru luceferi, care în fiecare an străbat inimile creștinilor evlavioși.

Acești luceferi sunt: cele patru mari sărbători întru amintirea și preamărirea celor mai însemnate evenimente din viața Mântuitorului: Nașterea, Învierea, Pogorârea Duhului Sfânt și Înălțarea la cer.

Aceste se numesc praznice împărătești, fiind așezate întru lauda împăratului cerurilor. Sufletul creștin este cuprins atunci de fiori tainici și se simte mai bun, mai înălțat, mai aproape de Dumnezeu, ca altădată.

Când s'a serbat primădată *Nașterea Domnului, era noapte*. Oamenii care nu erau la serbare dormeau și noaptea trecuse de jumătate, când Dumnezeu Cuvântul se pogori de pe tronul său ceresc și luă trup omenesc din Preacurata Fecioară în ieslea dela Vifleem, pentru mântuirea oamenilor.

Crăciunul a fost noaptea, și cu drept cuvânt, căci noapte întunecoasă era atunci pe pământ în inimile și sufletele oamenilor. Noaptea păcatului, noaptea rătăcirii și a necredinței, când foarte puțini muritori cunoșteau pe Dumnezeu cel adevărat și mulțimea zăcea în întunec. *Crăciunul era deci noaptea*.

Al doilea praznic împărătesc, *Învierea Domnului, a fost în zori de zi*. Aurora dimineții învălea în aur piscurile Ierusalimului și primele raze de soare străluceau asupra dealului Golgota, când în grădina lui Iosif s'a răsturnat piatra de pe mormânt și Mântuitorul biruind moartea și puterea iadului întru cântări îngerești, înviase din morți, dăruind viață celor din mormânturi.

Învierea a fost în zorile zilei, nu la miezul nopții, căci razele cerului s'au pogorit peste oameni. Jertfa de pe Golgota era îndeplinită și oamenii eliberați din cătușile iadului.

Crăciunul noaptea, Paștile în zorile zilei, Rusaliile ziua.

Nu este de loc potrivit rânduielii slujbilor bisericesti să se înceapă serviciul învierii la douăsprezece ore noaptea. Toate cărțile scriu: „foarte de dimineață, se vor trage clopotele și preotul se va îmbrăca în vestimente luminate” etc.

Foarte de dimineață au pornit mironosițele la mormânt, să ungă trupul Mântuitorului și dimineața au aflat acolo doi îngeri, ce le-au vestit că Isus a înviat. Este drept, că în Ierusalim se face ziua mai de grabă ca la noi, dar nu la miezul nopții.

Rusaliile ziua.

Soarele era sus pe orizont, când mulțimea de popor venise la Ierusalim la serbare și poporul mișuna pe străzi; iată, s'aude un sgomot puternic și începuse un vânt, ca o furtună, ce vine repede; raze de lumină s'au pogorit asupra casei, unde apostolii erau adunați. Duhul Sfânt s'a pogorit asupra apostolilor, luminându-le mintea ca să poată vorbi în toate limbile.

Înălțarea Domnului, Ziua de prăznuire a acestui eveniment de pe muntele maslinilor, când Mântuitorul își încheiase activitatea pe pământ, se serba cu deosebită pietate.

Impărăteasa Elena edifică pe locul înălțării o biserică. Acolo petreceau creștinii cu multă evlavie. Serbarea se începea pe la miezul nopții și pe munte ardeau mulțime de lumânări și felinare, așa că întreg muntele avea aparența, că este în flăcări.

Creștinii noștri încă țineau această serbătoare cu mult fast. Se duceau la câmp cu preoții, cu prapuri și cântări și se făceau rugăciuni pentru îmbelsugarea roadelor pământului...

De când s'a stabilit prăznuirea Eroilor în ziua Înălțării Domnului, sărbătoarea națională a întunecat nimbul sau însemnătatea sărbătorii mari bisericesti.

La orașe se isprăvește sfânta liturghie mai de dimineață, numai cu cantorul, în grabă, cu biserica goală. Creștinii sunt preocupați cu parada pentru cîștigul eroilor.

Peregrinajul la câmp a încetat. Cântările melodioase întru preamărirea Înălțării Domnului au amuțit și lumea uită de acest praznic luminos.

Dacă s'ar ținea ziua Eroilor într-o Duminecă, ar fi mai potrivit. Dumineci sunt, 52 într'un an, iar Înălțare numai una.

Rusaliile se serbează în ziua mare și este bine așa. Căci sosise ziua și pentru oameni, ca Duhul Sfânt să-i lumineze. Trei mii de oameni s'au botizat atunci și s'a pus temelie bisericii creștine.

Sărbătoarea se numește Rusalii, dela „rosalia” sărbătoarea Romanilor, întru cinstirea zilei Flora în luna Mai. Tot cam pe acel timp când țineau creștinii Pogorârea Duhului sfânt.

De aici a rămas obiceiul ca să se împodobescă biserica cu flori și verdeață în acea zi.

Creștinii decorând bisericile și casele cu flori și ramuri verzi simbolizează frumusețea spirituală, cu care Duhul sfânt a împodobit biserica creștină.

Conferințele pentru muncitori organizate de Asociațiunea culturală „Astra” și Muncă și Lumină

La 14. III. 1943 D-1 I. Gârbacea, Profesor univ.: Prețurile pieții și motivele fluctuațiilor.

Filme culturale.

Jurnal sonor, Lupta pentru pâine (380 m.) Recolta germană în conserve (330 m.)

La 21. III. 1943 D-1 Dr. Suciu Valentin: Rostul și importanța asigurărilor sociale.

Jurnal sonor, Atelierele germane (500 m.) Expoziția din München 306 m., 1931.

La 28. III. 1943 D-1 Dr. Colbazi Emil medic: Apărarea contra bolilor venerice.

Jurnal sonor, Sănătatea nu este ceva întâmplător (353 m.) Lumină, mai multă lumină (557 m.)

La 4. IV. 1943 D-1 Dr. Căliman Nicolae: Gospodăria model a muncitorului și sănătatea lui.

Jurnal sonor, Copiii noștri, viitorul nostru, (384 m.) Tineretul muncește. (591 m)

Tohanul vechiu

Serbarea centrului extrașcolar de fete

Am fost întotdeauna sincerul admirator al uriașei munci ce o depun învățătorii noștri, în special la sate, pentru a scoate din materialul prețios, țărănesc, comorile de artă ce sunt podoaba sufletului neamului nostru.

Nu mai cunoscând multele lor ocupații școlare și extrașcolare și condițiile — uneori — atât de vitrege cu care au de luptat și asistând apoi la un rezumat al strădaniei lor în cadrele diferitelor serbări, poți să-ți dai seama și de puterea de muncă și sacrificiu și de neprețuitul element pe care-l frământă.

Centrul extrașcolar de fete din Tohanul vechiu, de sub conducerea inimoasei d-soare Inv. Miși Pop a prestat în 28 l. c. pentru numeroasa asistență mai mult decât un rezultat frumos.

Un program de cântec popular și din cei mai populari poezi ai noștri au fost încadrate în forma unei scene sătești, în care atât ansamblul coral cât și solo-urile au fost adevărat prilej de desfășurare artistică.

Recitățile sigure, intonațiile, gesturile și expresiunea naturală și curată a fetelor ne-a făcut adeseori să ne credem în fața unor elemente formate cu multă îndemănare de artă.

Mișcările ușoare, grațioase ale jocurilor naționale ne-au convins de inclinările și darurile innăscute ale Româncii noastre.

Piesa de teatru „Nici pe aicea nu se trece”, localizată și acomodată actualului războiu, a fost bine interpretată.

Un moment plăcut l-a format în program cuvântarea d-lui Tiberiu Oprea dir. adm. a fabricii Malaxa, care ne-a zugrăvit în povestea prietenului său Ciocârlie tot calvarul suferințelor neamului nostru sub diferitele regimuri rusești. Conferențiarul, pe lângă simplitatea sguđuitoare de prezentarea stărilor din Rusia comunistă, a găsit și sugerat nota de înalt patriotism ce se cere azi tuturor de a lupta pentru legea și pământul nostru strămoșesc.

În nume desp. jud. „Astra” a mulțumit d-l prof. I. Bozdog subcentrului care s'a încadrat în Cercul cultural „Astra”.

D-l Prefect Col. D. Craiu a mulțumit tuturor pentru osteneală și a schițat programul cultural de viitor.

La serbare a asistat D-na Col. Craiu, d-l subprefect A. Comanescu, d-l Iancu Nan f. prefect și alți numeroși intelectuali din jur.

Cuvântul de închidere l-a rostit pr. Thomas Mircea.

I. Urcanul

Gazeta Transilvaniei

E susținută de abonații ei.
Asociațiunea „Astra” Brașov
împlinește tot ce nu se ajunge.
Se gândește cineva la asta?

Icoane pe sticlă

cumpără Muzeul „Astrei” Brașov, (B-dul Regele Ferdinand No. 12), oferind, în schimb, și icoane pe hârtie.

Tipografia „Astra” Brașov caută

Legători români

a se adresa la Biroul Tipografiei
Brașov Strada Lungă No. 1

Curierul Bibliotecii „Astra”

Delegații Căminurilor Culturale care au primit deja biblioteci sunt rugați să treacă pe la sediul Despărțământului județean pentru a-și ridica și suplimentul de 27 volume

De vânzare o casă în comuna Satulung pe strada Principală, compusă din patru camere și bucătărie, pivniță și grădină cu pomi fructiferi, apă în curte și instalație electrică.

Informații la biroul Tipografiei „Astra”, Str. Lungă No. 1.

De închiriat în Schei Podul-grid, loc ferit, casă grădină: 2 camere, bucătărie, baie, Lei 4000. Dr. Suciu-Sibianu Tf. 2585.

Caut stăpân milos pentru doi câni șorecari ne-veritabili dar buni și credincioși.

ANUNȚ

Institutul Cartografic „UNIREA” Brașov, Str. Lungă 20, angajează imediat copii: fete și băieți, în vârstă de peste 14 ani cu un salariu minim de Lei 650 săptămânal — plus eventuale ore suplimentare.

Colaboratorii

noștri sunt rugați să ne trimită articole scurte.

TIPOGRAFIA

„ASTRA”

Execută orice tipăritură
sau lucrare de legătorie

Telefon 1102

Aveți încredere într-o întreprindere curată românească.

Atelierele: Str. Lungă No. 1. (în curtea cinematografului „ASTRA”)

Informațiuni

Pentru abonații noștri

In urma urcării prețului hârtiei de tipar suntem nevoiți să urcăm și noi prețul abonamentului.

Abonamentul anual al Gazetei Transilvaniei va fi dela 1 Aprilie Lei 400

Autorități și societăți Lei 800

Membrii „Astrei” din comunele jud. Brașov și refugiații săteni din Ardealul de Nord Lei 200

Abonamentele plătite înainte de 1 Aprilie a. c. se consideră integral plătite cu prețul vechiu.

Cele în restanță se vor majora dela 1 Aprilie a. c. în proporția de timp pe care se fac.

Prețul unui număr va fi de Lei 5

Festivalul religios din 25 Martie

Societatea Ortodoxă Națională a Femeilor Române filiala Brașov, a organizat, ca și în anul precedent, un festival religios. După serviciul divin din sâmbătoarea Bunei Vestiri s'a adunat, în deosebi tineretul, în sala „Astra” să asculte cuvintele pline de îndemn și izvorite din inimă curată, rostite de d. protopop Aurel Nistor, parohul bisericii din Brașovul-Vechiu.

A urmat apoi un frumos program artistic (coruri mixte și declamări). S'a executat sub conducerea muzicală a d-nei profesoare Paula Popa: „Tatăl nostru” de C. Porumbescu; — „Lăsați pruncii să vie la mine” de I. Ghica; — „Doamne buzele mele...” de G. Muzicescu și „Sfânt” de Gh. Cucu. Poeziile de Eminescu, D. Zamfirescu, Ecat. Pitiș au fost recitate de Sorescu Aurelia din cl. II B. și Ionescu Sanda din cl. VII.

D-na Zina Moroianu, prezidenta Societății Ortodoxe Naționale a Femeilor Române din Brașov continuând tradiția din Clujul românesc, a săvârșit o faptă creștinească și românească.

În acest an D-sa și-a asigurat concursul liceului de fete „Principesa Elena” și al liceului de băieți „Dr. I. Meșotă” pentru organizarea programului artistic al acestui reușit festival.

Conferința d-lui prof. Dr. Alexandru Herlea

Sâmbătă, 27 Martie a. c. orele 5 d. m. a vorbit în sala festivă a liceului „A. Șaguna” d-l prof. Dr. Al. Herlea, arătând evoluția legislației în materie agrară.

Istoricul chestiunii din cele mai mai vechi timpuri și până în zilele noastre situează țara noastră între cele cu mentalitate și concepție socială avansată, iar pe vecinii noștri drept o alcătuire retrogradă și antisocială.

Publicațiune

Se aduce la cunoștință tuturor proprietarilor de locuri virane, de pe teritoriul Municipiului Brașov, pentru care nu sunt achitate încă impozitele la fisc, să se prezinte la percepțiile fiscale respective pentru achitarea acestora, până la data de 31 Martie 1943.

În caz de neplată până la termenul de mai sus Administrația Financiară va întocmi formalitățile pentru vânzarea prin licitație publică a terenurilor iar proprietarii vor suporta și cheltuielile pentru întocmirea acestor formalități.

Cronica războiului

Spre încheierea de mâne...

Interpretarea modernă a istoriei ne desvăluie un nou aspect al sensului pământului basarabean în viața națiunii noastre: acela de pământ mărginaș al gurilor Dunării. Cu ocazia aniversării unui sfert de veac dela unirea Basarabiei cu Patria mamă, tema aceasta a fost desbătută mai cu deosebire, scoțând în evidență rolul hotărîtor al rodnicelor plauri basarabene pentru întregirea vigoarei noastre economice și politice, într'un spațiu european bătut cel mai adesea de vânturile intereselor celor mai potrivnice.

Basarabia, cu gurile Dunării și strâmtoarele Mării Negre, airmă un bun cunoscător al problemelor noastre naționale, alcătuiește un tot unitar, cheazăie pentru siguranța prezentului și cea viitoare. Iar afirmația se verifică îndată, dacă ne gândim la situația noastră din 1940, când împărțeam stăpânirea gurilor Dunării cu Sovietele, iar Basarabia era desprinsă de trupul țării.

De aceea cu prilejul aniversării de acum, accentul nu s'a oprit numai asupra aspectului istoric al legăturilor noastre cu pământul moldovenesc de peste Prut și drept este să cunoaștem cât mai bine și rosturile economice și politice care ne leagă de acest vechiu și românesc ținut.

Pentru a recuceri Basarabia, a curs din nou sânge românesc, căci întotdeauna ne vom recuceri prin sânge pământurile furate. Cum am ajuns la aceasta, a expus în mod limpede Mareșalul Conducător, vorbind cu prilejul solemnităților dela Chișinău:

„Neamul românesc și-a trăit, în popas de 20 de ani, marea unitate, pentru care am luptat atâtea veacuri, pentru care au căzut Voievozii și Mihai Viteazul.

„Am încercat, în acest popas, să fim înțeleși, să ne fie respectată viața, să ne fie respectate pământurile, să ne fie respectată proprietatea, biserica și așezările noastre sociale.

„N'am lovit în nimeni, niciodată. Și niciodată Neamul Românesc n'a răvnit pământuri care nu erau ale lui.

„Și totuși, în 1940, folosind cel dintâiu ceas al încheștării europene, fără nicio provocare, fără nicio justificare, împotriva obligațiilor formal asumate, guvernul Uniunii Republicilor Socialiste Sovietice a ocupat Basarabia, Bucovina și regiunea Herța a Moldovei.

„Când la 22 Iunie 1941 armatele Marelui Reich German au pornit în acțiunea lor împotriva amenințării Stavilor din Răsărit, Armata noastră, Neamul întreg, nu puteau să privească cu brațele încrucișate, atunci când patru milioane de frați așteptau ceasul izbăvirii. Astfel se explică intrarea noastră în încheștarea de azi.

Situația politică și militară

Comentariile de presă păstrează încă ecourile puternice ale discursului Fuehrerului Adolf Hitler și ale premierului englez Churchill. Discursul Fuehrerului a fost un proces al cauzelor războiului și a indicat pe inamicii Europei.

Subliniind vitalitatea regimului național-socialist și celui fascist, regimuri bazate pe adeziunea maselor și un viguros plan de regenerare socială, Fuehrerul a încheat cu prezicerea că „nu național-socialismul sau fascismul vor dispărea, după acest războiu, ci un

„Noi nu putem fi acuzați că purtăm în răsărit un războiu de agresiune și de cucerire. Noi ducem un războiu sfânt, de apărare a unității neamului și îndiguierea primejdiei care amenință civilizația Europei. De aceea, atunci când în nevoie de apărare militară ne-au cerut să ne apărăm pământurile, ferindu-le dela distanță de o nouă năvălire de dincolo de Nistru, noi n'am dus acolo nici sabia răzbunării, nici grozăvia distrugerii; ci prin locurile pe unde am luptat și poposit, am dus Crucea reîncreștinarilor și fapte de sprijinire a unei populații zdrobită de nedreptăți sociale.

„Ne-am prins în luptă pentru apărarea unității pământului românesc, fiindcă el este legea noastră de viață. Dăm lupta pentru a ne împlini misiunea noastră de popor de margine care apără credincios și modest creștinătatea și civilizația.

„Avem conștiința că ne facem datoria, nu numai față de noi. Am fi fost trădători și față de patru milioane de frați ingenuchiați și față de civilizația din care ne-am născut și în care vom muri.

„Pământurile unui neam sunt părți din sufletul lui și nimeni nu poate și nu are dreptul să le uite sau să le trădeze, fără a-și trăda propriul lui suflet de Român. Oricare ar fi aceste pământuri, noi avem datoria să luptăm pentru ele.

„Ori unde ar fi Românii, trebuie să le asigurăm libertatea și viața. Exemplul dat acum 25 de ani de Moldovenii Basarabiei noastre, care prin libera lor conștiință s'au alipit neamului, stă temelia acestui crez al unității românești și el a fost atunci și rămâne și azi pas de îndemn și poruncă neertătoare pentru Românii de pretutindeni și în orice timpuri.

„Peste anul de întunecare din 1940 să tragem, nu zăbrznic de uitare, ci sfiat de viață. Numai unirea, numai așezarea sănătoasă a neamului întreg și înfrățirea tuturor în datorii, onoarea Armatei și sănătatea instituțiilor statului pot să asigure apărarea pământurilor noastre.

„La 1918, actul unirei Republicii Basarabiei cu România a fost primul pas de reclădire a unității noastre naționale. Azi, urez neamului întreg și cer Românilor de pretutindeni, să-și unească credința, munca și jertfa pentru ca să asigurăm temelii veșnice ale unității românești de totdeauna și rostul nostru în Europa de mâne.”

Mareșalul Conducător ne-a amintit că Unirea Basarabiei a însemnat preludiul Unirei celei mari. Basarabia recăștigată prin sângele vitejilor de azi, revine azi iară, cea dintâiu, alături de trupul viguros al României mame.

vechiu imperiu mondial va fi desființat și va cădea pradă mizeriei și nenorocirei.”

Dar în deosebi discursul Fuehrerului a ținut să exprime, la căpătâiul eroilor germani căzuți pentru Patrie, credința nestrămutată în victorie și aceeași fermitate în ceea ce privește conducerea de aci înainte a războiului.

Discursul d-lui Churchill, în schimb, a reprezentat mai mult un program de organizare viitoare a continentului european. Este pentru prima dată când blocul anglo-

de Mardare Mateescu

american înțelege să treacă în revistă toate problemele pe care le bănuiesc că se vor pune la sfârșitul războiului. După părerea d-lui Churchill va trebui creat un consiliu al Europei și unul al Asiei, care să guverneze viitoarea ordine mondială. Consiliul european să fie deci o ligă cu puteri suficiente pentru a împiedeca o nouă agresiune sau pregătire a unor viitoare războaie.

Renunțând la planul de vederi al Ligii Națiunilor aliații au adoptat unul nou, cu vederi mult mai strâmte, în care micile națiuni trebuie să se adăpostească și să se acomodeze în umbra marilor națiuni, ordine, în care forța își va spune cuvântul.

Pentru ca noua condiție de viață a Franței să corespundă necesităților impuse de vremurile actuale, guvernul francez a fost remaniat, unele ministere devenind simple directorate, iar altele contopindu-se. Schimbarea este numai temporară.

S'a produs și schimbarea vechilor generali șefi de departamente, cu elemente mai tinere.

Frontul din Răsărit

Pe frontul din răsărit, după cum se conving observatorii militari, vor avea loc într'un timp apropiat noi și grele lupte. Sfârșitul ofensivei de iarnă sovietică, terminată cu rezultate sub așteptările conducerii sale și cu însemnate progrese germane, nu însemnează o suspendare prelungită a ostilităților. Ambele părți iau în momentul de față măsuri întinse în vederea luptelor viitoare. Sovieticii înlocuiesc diviziile istovite și fărâmițate cu contingente foarte noi sau foarte vechi, iar frontul german primește tot mai multe forțe proaspete.

Numeroase ateliere de reparații, în spatele frontului german, au pus la punct armele și camioanele scoase provizoriu din uz. Un accent deosebit se pune pe armele blindate și pe trupele motorizate.

În general frontul din răsărit e staționar. La Vest de Kursk este semnalată preparativa de defensivă a Rușilor.

Frontul din Tunisia

Deși ofensiva anglo-americană a început de câteva zile, nimic deosebit nu este menționat până acum, în afară de rezistența dâră a trupelor Axei. Anglo-americanii au pierdut un însemnat număr de tancuri, iar atacul avioanelor Stuka a dezorganizat dispozitivul englez.

Luptele care se dau în zona lănel Mareth nu par să vorbească despre o superioritate a tacticii engleze, iar rezistența germană este și aci cât se poate de îndârjită. Totuși, această luptă nu poate avea o durată prea mare, dată fiind conformația acestei zone și rezultatul trebuie să se lămurească într'un timp foarte scurt.

Redactor responsabil
ION BOZDOG